

Förvaltning/Enhet
Hjälpmedelscentrum
Liselotte Eriksson, hjälpmedelsstrateg

Datum
2023-05-31

UTÖKAT UPPDRAG FÖR HJÄLPMEDELSCENTRUM KRING UTBILDNING OM HJÄLPMEDEL, FÖR ICKE LEGITIMERAD PERSONAL

BEHOVSINVENTERING
LISELOTTE ERIKSSON

Innehåll

Sammanfattning.....	2
Beskrivning av ärendet.....	3
Omvärldsbevakning	4
Region Blekinge	4
Region Gävleborg	4
Region Västra Götaland (VGR)	4
Region Kronoberg	6
Region Jönköping	6
Region Västernorrland och Region Östra Skåne	6
Umeå kommun	6
Externa aktörer som erbjuder utbildningar	6
Socialstyrelsens utbildningar	6
Leverantörers utbildningar	6
Lokal omvärldsbevakning	7
Hjälpmedelscentrums utmaningsdialoger	7
Behovsbedömning	7
Sammanställning av behovsinventering av utbildning för icke legitimerad personal i regionen och kommunerna	7
Sammanfattning behovsbedömning.....	8
Verksamhetsmässiga/ekonomiska/juridiska konsekvenser och finansiering	8
Hållbarhet	9
Miljöperspektiv	9
Mänskliga rättigheter - prövning av barnens bästa	9
Invånarperspektiv	9
Resultat	10
Förslag till beslut	11
Alternativ 1	11
Alternativ 2	11
Bilaga Sammanställning av enkät om utbildningsbehov i kommunerna och i regionen	12

UTÖKAT UPPDRAG FÖR HJÄLPMEDELSCENTRUM KRING UTBILDNING OM HJÄLPMEDEL, FÖR ICKE LEGITIMERAD PERSONAL

Sammanfattning

Vid dialoger med Hjälpmedelsnämnd, Strategiskt kundråd, Tjänstemannaberedning och Hjälpmedelsråd har det vid flertal tillfällen framkommit att det finns önskemål om att Hjälpmedelscentrum ska vara mer aktiva vad gäller utbildning och information om hjälpmedel till bland annat omvårdnadspersonal och rehabassistenter i kommunerna. Idag är detta inte ett uppdrag som Hjälpmedelscentrum har.

I Hjälpmedelscentrums uppdrag ingår att utbilda förskrivare i länet, det är legitimerad hälso-och sjukvårdspersonal som arbetsterapeuter, fysioterapeuter, dietister, logopeder samt sjuksköterskor.

För att bedöma behov och förutsättning har en enkät till kommunerna och en enkät till regionen skickats ut. Mottagare av enkäterna har varit Strategiskt kundråd, Tjänstemannaberedning, skolchefer och medicinskt ledningsansvariga för elevhälsan i länet.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns ett stort behov av utbildning för icke legitimerad personal vad gäller hjälpmedel. Allt från baskunskaper om att förstå varför ett hjälpmedel förskrivs, vilka risker som finns och hur hjälpmedlet ska hanteras korrekt till mer specifika kunskaper kring hjälpmedelsområden inom kognition, kommunikation, medicinska behandlingshjälpmedel samt riktade utbildningar till viss personal och patientgrupper.

Flera former av utbildningsvarianter önskas för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar.

Ett omfattande utökat uppdrag kan inte ges utan att det finns en finansiering. De resurser som krävs för att svara upp till de behov som beskrivits av verksamheterna i enkäten ryms i dagsläget inte inom Hjälpmedelscentrums budget.

Det är för närvarande ett ansträngt ekonomiskt läge i regionen vilket gör det osäkert om ett större projekt kan finansieras i närtid. En möjlighet är att de resultatreglerande medel som finns kan användas för att finansiera ett projekt med start tidigast januari 2026.

Utredningen föreslår att Hjälpmedelscentrum får ett delvis utökat uppdrag under två år (2024–2025) för att ta fram ett mindre antal digitala basutbildningar kring hjälpmedel till icke legitimerad personal, exempelvis rehabassistenter och personliga assistenter. Utbildningarnas innehåll planeras i samverkan med kommunerna och vid behov regionen. Finansiering sker inom befintlig budget som del av Hjälpmedelsnämndens viljeinriktning.

Utredningen föreslår även att, om finansiering finns, Hjälpmedelscentrum får ett utökat utbildningsuppdrag med start tidigast januari 2026. Uppdraget drivs som ett projekt i två år. Projektet skulle exempelvis kunna finansieras med resultatreglerade medel. Ett utökat utbildningsuppdrag implementeras efter projekttiden i Hjälpmedelscentrums grundverksamhet och finansieras då genom 1,0 procent hyrespåslaget om resursbehovet bedöms till 1 heltidstjänst.

Beskrivning av ärendet

Hjälpmedelscentrum anordnar varje år utmaningsdialoger med Hjälpmedelsnämnd, Strategiskt kundråd, Tjänstemannaberedning och Hjälpmedelsråd inför nästkommande års planering och beslut kring viljeinriktning för Hjälpmedelsnämnden.

Vid dialogerna har det vid flertal tillfällen framkommit att det finns önskemål om att Hjälpmedelscentrum ska vara mer aktiva vad gäller utbildning och information om hjälpmedel till bland annat omvårdnadspersonal och rehabassistenter i kommunerna. Hjälpmedelscentrum har inte detta uppdrag idag.

Att behovet finns beror bland annat på att det är svårt att rekrytera legitimerad personal. I kommunerna ansvarar oftast legitimerad personal för utbildning kring hjälpmedel för icke legitimerad vård- och omsorgspersonal. Inom skola och andra kommunala serviceinsatser finns ingen regelrätt utbildning kring hjälpmedel.

Idag då det är svårt att rekrytera legitimerad personal upplevs det svårt att prioritera utbildningsinsatser för icke legitimerad personal gentemot insatser för patienters behov. Enligt Socialstyrelsens rapport¹ uppgår 50 % av kommunerna brist på arbetsterapeuter och 55 % av kommunerna brist på fysioterapeuter 2022. Av regionerna angav 15 av 21 regioner brist på legitimationsyrken. Personalbristen har bedömts förvärrad sedan 2021.

Hälften av legitimationsutbildningarna hade 2022 två eller färre sökande per plats.

I Hjälpmedelscentrums uppdrag ingår att utbilda förskrivare i länet, det är legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som arbetsterapeuter, fysioterapeuter, dietister, logopeder samt sjuksköterskor. Ett undantag finns och det gäller specialpedagoger på Habiliteringscentrum som är en icke legitimerad yrkesgrupp. De kan efter utbildning förskriva vissa enklare kognitions- och kommunikationshjälpmedel. Det är ett resultat av ett projekt som genomfördes 2018.

Vilka utbildningar som krävs av förskrivare finns på Hjälpmedelscentrums vårdgivarwebb under rubriken Utbildningar. [Hjälpmedelscentrum - Region Västmanland \(regionvastmanland.se\)](https://regionvastmanland.se/hjelpmedelscentrum)

Ett utökat uppdrag att utbilda icke legitimerad personal kräver resurser utifrån behov av utbildning/utbildningsform, personal, tid, finansiering etc.

Hjälpmedelsnämnden tog beslut 2022-09-30 att uppdra åt hjälpmedelsstrateg att göra en utredning om utbildningsbehov i kommunerna och i första hand regionens primärvård samt ge ett förslag för eventuellt utökat utbildningsuppdrag.

Kvalitetssäkrade utbildningar, gärna digitala via Hjälpmedelscentrum, skulle kunna vara ett bra komplement till kommunernas och regionens egna utbildningar.

¹ [Bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvård samt tandvård \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/om-socialstyrelsen/om-socialstyrelsen)

Omvärldsbevakning

En omvärldsbevakning har gjorts. Svar har inkommit från åtta hjälpmedelsverksamheter.

Region Blekinge

Region Blekinge erbjuder ibland utbildningar som inte ingår i deras ordinarie uppdrag. De tar då betalt separat av respektive kund. Det anordnas även utbildningar riktad till personliga assistenter när vissa hjälpmedel lämnas ut, till exempel larm, omgivningskontroll och kommunikationshjälpmedel. Region Blekinge har inga utbildningar riktade till vårdpersonal men kan tänka att frågan kan komma.

Region Gävleborg

I Gävleborg har frågan om utbildning för icke legitimerad personal varit högaktuellt det senaste året. Det beror på att det råder akut brist på framför allt arbetsterapeuter i deras region. Man har därför valt att anställa rehabassistenter som ska avlasta den legitimerade personalen. Vad rehabassistenterna har för uppdrag skiljer sig mellan olika arbetsplatser, men de berörs på olika sätt av hjälpmedelsförskrivningen.

Hjälpmedelsverksamheten förstår behovet av avlastning och vill vara tillmötesgående men menar att det inte är helt lätt utan är en balansgång så att utbildning hamnar på rätt nivå. De har valt att ha en separat dag för rehabassistenter där man går igenom de "vanligaste" hjälpmedlen som till exempel rollatorer och hygienstolar men även cross-rullstolen. Region Gävleborg anser att det är viktigt att vara noga med att tala om vad rehabassistenterna kan göra och när de ska vända sig till arbetsterapeuten.

Undantagsvis har hjälpmedelsverksamheten genom åren haft någon enstaka uppdragsutbildning när det efterfrågats av någon speciell arbetsplats, till exempel en assistentgrupp. Då handlar det om handhavande av hjälpmedel och inte något som berör förskrivningsprocessen. Den typen av utbildningar görs bara i mån av tid och då tar man betalt till skillnad mot övriga utbildningar som de tillhandahåller kostnadsfritt.

Region Västra Götaland (VGR)

Region Västra Götaland har i nuläget en uppdelning med vårdgivarna om vilken typ av utbildning som hjälpmedelscentralen ansvarar för respektive inte ansvarar för. Den beskrivs i [Koncept för förskrivarkompetens](#)

- Vårdgivarna ansvarar för generell förskrivarkompetens
- Hjälpmedelscentralen ansvarar för introduktion till hjälpmedelscentralen, visning av nytt sortiment, produktutbildningar

Hjälpmedelsverksamheten (VGR) erbjuder viss typ av utbildning till icke legitimerade som uppdragsutbildning. Den kan beställas utifrån vad en enskild vårdgivare (avtalskund) behöver.

På en uppdragsutbildning är det i princip beställaren som avgör vem som är deltagare. Hjälpmedelsverksamheten beslutar i dialog med vårdgivaren/beställaren utifrån vad som är möjligt och lämpligt att erbjuda, både avseende målgrupp, form,

tid, plats och vilket innehåll som är möjligt samt vilken yrkeskategori hos hjälpmedelsverksamheten som är mest lämpad att vara utbildare (ex. tekniker, konsulent). Exempelvis utbildas en grupp med rehabassistenter. Det har inte inkommit så många beställningar men senaste tiden har det inkommit fler förfrågningar av den typen av utbildningar.

Hjälpmedelsverksamheten (VGR) har också uppdragsutbildningar från högskola och universitet till studenter inom legitimationsyrken.

Andra varianter på uppdragsutbildningar kan vara exempelvis:

- Tilläggsutbud (särskilda satsningar) kan i vissa fall öppnas för andra målgrupper, kopplat till gemensam planering med vårdgivarna och förstås form och innehåll.
- Självledda och asynkrona utbildningar digitalt (som deltagaren gör på egen hand och när man själv önskar). De räknas till basutbudet och har samma begränsade målgrupp som platsbundna utbildningar med annonserade tillfällen (förskrivare med grundläggande förskrivarkompetens) i teorin, men de är i nuläget i praktiken öppna för alla som vill genomföra utbildningen. Man hindrar i nuläget ingen att genomföra utbildningen, när de har ett konto i VGR:s lärmiljö. Det är inte så många icke legitimerade som utnyttjat detta.

Finansiering av utbildningar sker på lite olika sätt:

- Basutbud ingår i avtal och kostnaden tas ut som overhead på hjälpmedelshyran. Vilka utbildningar som ingår i basutbudet planeras gemensamt med vårdgivarna. Avbokning efter anmälningstidens utgång debiteras vårdgivaren (deltagarens enhet) med 1 000 kr.
- Tilläggsutbud debiteras till självkostnadspris per deltagare
- Uppdragsutbildning debiteras till avtalspris/timme (faktisk tidsåtgång) samt eventuella kostnader för lokal, fika och dylikt. Debiteras beställaren.

Hjälpmedelsverksamheten i VGR tror och uppfattar att det finns ett behov av utbildningar till icke legitimerade. De ser vissa möjligheter där hjälpmedelsverksamheten borde vara rätt instans för att erbjuda fler utbildningar i olika form för dessa yrkesgrupper. Utbildning kan påverka att hjälpmedlen används mer effektivt och på ett bättre sätt för patienten.

Det bedöms rimligt att också icke legitimerade yrkesgrupper kan få utbildning särskilt riktad på de hjälpmedel som ingår i sortimentet i deras område, kan hyras som grundutrustning, och därmed är vanligast förekommande ute i Västra Götaland.

Hjälpmedelsverksamheten menar att krävs en tydlighet vid utbildning kring ramar och ansvar så att det blir rätt och säkert för patient, vad icke legitimerad personal får göra och inte får göra.

Om behovet och efterfrågan ökar och det behövs utbildningar inom basutbudet, särskilt riktade till den här målgruppen anser hjälpmedelsverksamheten att det kommer kräva fler och andra resurser för att möta upp ett sådant behov.

Region Kronoberg

Har inga utbildningar för icke legitimerad personal.

Region Jönköping

Har inga utbildningar för icke legitimerad personal, men det har diskuterats vid kunddialoger.

Region Västernorrland och Region Östra Skåne

Tillhandahåller inga utbildningar för icke legitimerad personal i dagsläget men tänker att det kan finnas ett behov av att öppna upp för dialog med kommunerna då det råder brist på legitimerad personal.

Umeå kommun

Kommunens arbetsterapeuter och fysioterapeuter håller förflyttningsutbildning och lyftutbildning för omsorgspersonal. Men även hos dem börjar det bli resursbrist och tankar har kommit om att detta inte är något deras legitimerade personal kan fortsätta med.

Externa aktörer som erbjuder utbildningar

Hjälpmedelscenter Sverige är en privat oberoende aktör som anordnar utbildningar i samverkan med hjälpmedelsleverantörer. De anordnar diplomutbildningar för rehabiliteringspersonal som även inkluderar rehabassistenter.

Dessa utbildningar har fokus på förflyttningskunskap. HMC Sverige anordnar också enstaka kurser för rehabiliteringspersonal och omvårdnadspersonal (vårdbiträden, rehabassistenter och undersköterskor, men även chefer) med inriktning mest på förflyttningskunskap. Enstaka kurs Kognitivt stöd vid demenssjukdom, positionering finns. Utbildningarna hålls i Göteborg men kan även beställas som uppdragsutbildningar.

[HMC - ett nationellt kunskapscenter inom förflyttning \(hmc sverige.se\)](https://hmc sverige.se)

Socialstyrelsens utbildningar

Socialstyrelsen anordnar ett fåtal utbildningar som är kostnadsfria och inte kräver inloggning. Bland annat finns en digital kurs, AKK som kommunikationsstöd

[Socialstyrelsen utbildning](#)

Socialstyrelsen har även utbildningar som är kostnadsfria men kräver inloggning. Det är bland annat:

- Personlig assistent som yrke
- Bra att veta om hjälpmedel för vård- och omsorgspersonal
- Ett fall för teamet att förebygga fallolyckor
- Förskrivning av hjälpmedel ur ett ledarperspektiv

Leverantörers utbildningar

En del större leverantörer anordnar utbildningar kring hjälpmedel men då är det bara företagets egna produkter som används i utbildningen, som samtidigt kan ses som reklam, exempelvis Etac [Välkommen till Etac](#) och Invacare [Utbildning | Invacare SE](#)

Lokal omvärldsbevakning

Utbildningsenheten Elena Ejnarsson, utbildningssamordnare

I regionen finns ett samverkansnätverk mellan kommunerna och regionen - *Förstärkt kompetens*. Nätverket skapades på grund av ett behov av ett gemensamt helhetsgrepp för att klara framtidens kompetensutvecklingsbehov inom vård och omsorg. Kompetensen hos medarbetare behöver förstärkas för att motsvara arbetsmarknadens behov och verksamheternas krav. Utbildningsenheten (f d Lärcentrum) är sammankallande för nätverket som träffas 4 ggr per år. Nätverket arbetar för att det ska finnas representanter från samtliga kommuner i Västmanland, representanter från Region Västmanland, Nära vård och intraprenaden.

Syftet med nätverket är att stärka kompetensen för anställda inom vård och omsorg (kommuner, primärvård, och slutenvården) genom gemensamma utbildningar och att öka förståelsen för varandras uppdrag, för att stärka samverkan mellan närvården, slutenvården och kommunerna i länet. Här finns möjlighet till ett samarbete om Hjälpmedelscentrum skulle få ett utökat utbildningsuppdrag.

En synpunkt som framkommit är att det är viktigt att tänka på att det finns en variant på lätt svenska om utbildning ska göras digitalt då det är många inom vård- och omsorg som är utrikesfödda. Framgångsfaktor är att nyttja fler medier för en utbildning till exempel text, talad information eller korta, textade filmsekvenser.

Hjälpmedelscentrums utmaningsdialoger

Varje år anordnar Hjälpmedelscentrum utmaningsdialoger. Dessa ligger som underlag för arbetet med att göra ett förslag till Hjälpmedelsnämndens viljeinriktning nästkommande år. Utmaningsdialogerna hålls med Strategiskt kundråd, Tjänstemannaberedning, Hjälpmedelsnämnden och Hjälpmedelsrådet. I årets (2023) dialoger har det framkommit önskemål om att Hjälpmedelscentrum även ska vara mer aktiva i att anordna informations- och utbildningsinsatser för patienter och allmänhet kring hjälpmedel. Syftet med dessa insatser är att förebygga och senarelägga service- och vårdinsatser samt att av Hjälpmedelscentrum vid behov ska kunna utbilda/träna patienter om deras hjälpmedel.

Behovsbedömning

För att bedöma behov och förutsättningar har en enkät skickats till kommunerna och en till regionen. Mottagare av enkäterna har varit Strategiskt kundråd, Tjänstemannaberedning, skolchefer och medicinskt ledningsansvariga för elevhälsan i länet. I missivet har uppmaning getts att mottagare vidarebefordrar enkäten till lämpliga tjänstepersoner.

Sammanställning av behovsinventering av utbildning för icke legitimerad personal i regionen och kommunerna**Sammanställning av enkätsvar från alla kommuner som svarat och regionen**

Svar har inte kunnat utläsas från Kungsör, Norberg och Köping.

Från regionen har tre svar inkommit: Paramedicin primärvård, Rehabiliteringsmedicinska mottagningen och Vårdval primärvård.

Enkätfrågorna har lyfts vid Vårdvalsråd, dvs med vårdgivare i primärvården. De anser inte att de i dagsläget har något behov av utbildning om hjälpmedel för icke

legitimerad personal. I framtiden kommer de möjligtvis att anställa rehabassistenter. Om behov av utbildning skulle uppkomma förespråkas att verksamhet köper kurser och betalar per utbildningstillfälle.

Sammanfattning behovsbedömning

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns ett stort behov av utbildning för icke legitimerad personal vad gäller hjälpmedel. Allt från baskunskaper om att förstå varför ett hjälpmedel förskrivs, vilka risker som finns och hur hjälpmedlet ska hanteras korrekt till mer specifika kunskaper kring hjälpmedelsområden inom kognition, kommunikation, medicinska behandlingshjälpmedel samt riktade utbildningar till viss personal och patientgrupper.

Flera former av utbildningsvarianter önskas för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar.

Finansiering av utbildningar önskas i första hand på samma sätt som Hjälpmedelscentrums förskrivarutbildningar (14 svarande). Finansiering genom att verksamhet köper uppdragsutbildningar och betalar en summa per utbildningstillfälle/kurs (5 svarande) har framkommit och att verksamhet köper kurser och betalar per kursdeltagare (2 svarande).

För fullständig sammanfattning se bilaga i detta dokument.

Verksamhetsmässiga/ekonomiska/juridiska konsekvenser och finansiering

Om Hjälpmedelscentrum ska få ett utökat mer omfattande uppdrag kring utbildning för icke legitimerad personal krävs finansiering då detta inte ryms under nuvarande resurser.

Det finns två sätt att finansiera ett eventuellt nytt och mer omfattande uppdrag.

- a) Generell kompetensutbildning för huvudmännen kan finansieras via hyrespåslaget. Detta är att föredra vid stora uppdrag där det krävs tjänsteförstärkning upp till en heltidstjänst. Det blir också lättare att planera.
- b) Uppdragsutbildning utifrån verksamhetsbehov med inbjudningar generellt, eller förfrågan. Finansieras via engångsbelopp per utbildningstillfälle, kostnadsnivå omkring 3 000 kr per halvdag/5 000 kr per heldag. Antal deltagare beroende på vilken typ av utbildning. Kostnaden följer då respektive verksamhets behov men blir svårare att budgetera/resurssätta både för HMC och för verksamheterna.

Generell debitering via hyrespåslag är den debiteringsform som önskats mest i enkätsvaren och är troligast mest lämpligt om uppdraget blir så stort som enkätundersökningen visar.

En heltidskonsulent kostar cirka 900 tkr per år och med tillägg för lokalkostnader och andra overheadkostnader kan man tänka en årskostnad om 1 000 tkr.

Hysesintäkten är för år 2023 budgeterad till 125 000 tkr så med årets budgetnivå skulle hyran behöva höjas med 0,8 % för att ge ytterligare 1 000 tkr i intäkt. Det bör

nog räknas med 1,0 procent som ungefärlig nivå för hyrespåslaget om resursbehovet bedöms till 1 heltidstjänst.

I dagsläget kan den ekonomiska situationen i regionen göra det svårt att starta större projekt.

Om uppdraget bedöms bli mindre och Hjälpmedelscentrum endast får ett delvis utökat uppdrag under två år (2024-2025) för att ta fram ett mindre antal digitala basutbildningar kring hjälpmedel till icke legitimerad personal, (exempelvis rehabassistenter och personliga assistenter) är det lämpligt att lägga uppdraget som en del i Hjälpmedelsnämndens viljeinriktning 2024. Finansiering sker då inom befintlig budget.

Utbildningarnas innehåll planeras i samverkan med kommunerna och vid behov regionen.

Om intresse finns hos en kommun kring att skapa en uppdragsutbildning för en specifik yrkesgrupp, skulle det kunna ske i mån av tid och i samverkan med den kommunen och finansieras separat. Uppdragsutbildningen debiteras per tillfälle. Halvdagsutbildningar kostar ca 3 000 kr i dagsläget om utbildning sker på Hjälpmedelscentrum.

Förslagsvis bör uppdraget att skapa mer omfattande utbildningar för icke legitimerad personal drivas som ett 2-årigt projekt när regionens ekonomi tillåter, för att sedan implementeras i ordinarie verksamhet. Detta för att det finns en viss osäkerhet på hur omfattande utbildning det kommer att handla om och i vilken form den ska bedrivas. Om ett projekt startas skulle finansiering ske via resultatreglerade medel.

Hållbarhet

Ökad kompetens hos exempelvis omvårdnads- och hemtjänstpersonal, om att hjälpmedel är viktiga för att de eller personliga assistenter ska kunna stödja den enskilda individen att nyttja sina hjälpmedel på rätt sätt i det dagliga livet och att de inte ställs undan.

Miljöperspektiv

Ingen direkt miljöpåverkan bedöms.

Mänskliga rättigheter - prövning av barnens bästa

Ökad kompetens hos icke legitimerad personal kring hjälpmedel bedöms gagna funktionsnedsatta barns bästa. Ökad kompetens hos personal som kommer i kontakt med hjälpmedel i sitt dagliga arbete skapar ökad trygghet för barn med funktionsnedsättning där hjälpmedel används av dem själva, föräldrar eller av personal.

Invånarperspektiv

Ökad kompetens hos icke legitimerad personal kring hjälpmedel bedöms gagna länets invånare som använder hjälpmedel. Ökad kompetens hos personal som kommer i kontakt med hjälpmedel i sitt dagliga arbete skapar ökad trygghet för länets invånare med en funktionsnedsättning där hjälpmedel används av dem själva eller av personal.

Resultat

Resultatet av denna behovsinventering visar ett stort och omfattande behov av utbildning för icke legitimerad personal i kommunerna. Allt från allmänna basutbildningar för bredare grupper till mer specifika för viss personal, men även för patienter.

Omvärldsbevakning har visat att det finns hjälpmedelsverksamheter som erbjuder viss utbildning i uppdragsform till icke legitimerad personal. Det finns flera pågående dialoger i landet kring utökade uppdrag för hjälpmedelsverksamheter.

I Västmanland är Hjälpmedelscentrum den mest kompetenta verksamheten att bedriva basutbildning kring hjälpmedel.

Ett omfattande utökat uppdrag kan inte ges utan att det finns en finansiering. De resurser som krävs för att svara upp till de behov som beskrivits av verksamheterna i enkäten ryms i dagsläget inte inom Hjälpmedelscentrums budget.

Det är förnärvarande ett ansträngt ekonomiskt läge i regionen så det är osäkert om ett större projekt kan finansieras i närtid. En möjlighet är att de resultatreglerande medel som finns kan användas för att finansiera ett projekt med start tidigast januari 2026.

Utredningen föreslår att Hjälpmedelscentrum får ett delvis utökat uppdrag under två år (2024-2025) för att ta fram ett mindre antal digitala basutbildningar kring hjälpmedel till icke legitimerad personal, exempelvis rehabassistenter och personliga assistenter. Utbildningarnas innehåll planeras i samverkan med kommunerna och vid behov regionen. Finansiering sker inom befintlig budget som del av Hjälpmedelsnämndens viljeinriktning.

Utredningen föreslår även att, om finansiering finns, Hjälpmedelscentrum får ett mer utökat utbildningsuppdrag med start tidigast januari 2026. Att uppdraget drivs som ett projekt i två år. Projektet skulle kunna finansieras exempelvis med resultatreglerade medel. Ett utökat utbildningsuppdrag implementeras efter projekttiden i Hjälpmedelscentrums grundverksamhet och finansieras då genom 1,0 procent hyrespåslaget om resursbehovet bedöms till 1 heltidstjänst.

Förslag till beslut**Alternativ 1**

1. Att Hjälpmedelscentrum får ett uppdrag inom befintlig budget som del av Hjälpmedelsnämndens viljeinriktning att under två år (2024-2025) ta fram ett mindre antal digitala basutbildningar kring hjälpmedel till icke legitimerad personal, exempelvis rehabassistenter och personliga assistenter. Utbildningarnas innehåll planeras i samverkan med kommunerna och vid behov regionen.
2. Att Hjälpmedelscentrum får från tidigast 2026 ett utökat uppdrag att i projektform under två år att ta fram digitala basutbildningar kring hjälpmedel till icke legitimerad personal samt se över vilken typ av uppdragsutbildningar som kan erbjudas.
3. Att om intresse finns hos en kommun kring att skapa en uppdragsutbildning för en specifik yrkesgrupp, kan det ske i mån av tid och i samverkan med den kommunen och finansieras separat.

Alternativ 2

1. Hjälpmedelscentrum får inte utökat utbildningsuppdrag.

Bilaga Sammanställning av enkät om utbildningsbehov i kommunerna och i regionen

Inom vilka hjälpmedels-områden	Vilken typ av utbildning	I vilken form
Vårdbiträden	Har behov av såväl grund- som fördjupad kunskap och nyheter. Både teoretiskt och praktiskt men också syfte med varför hjälpmedlet förskrivs och dess funktion Det finns behov av en större kunskap om vilka hjälpmedel som finns gällande omvårdnad och kognition. finns kunskap vet man också vad man kan fråga efter. Gällande förflyttning tror jag att det finns behov av påminnelse om hur hjälpmedlen används och i vilka situationer. Kunskap inom alla områden I första hand mer kunskap om hjälpmedel som: Omvårdnadshjälpmedel exempelvis Lyftar, glidlakan Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Förflyttningshjälpmedel Antidecubitushjälpmedel Medicinska behandlingshjälpmedel Inkontinens Kunskaper om kognitiva hjälpmedel o stöd för personer med psykisk funktionsnedsättning och kognitiva hjälpmedel som kan vara till stöd för vår målgrupp personer med samsjuklighet. Hantering av hjälpmedlet Turnaid, nu visar företaget men ingen i kommunen vill ta ansvar för det. Borde finnas att låna från hjälpmedelscentralen.	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar I första hand digitala utbildningar och filmade föreläsningar I första hand fysiskt på plats Fysiskt på plats i egna verksamheten Digitalt i form av föreläsningar med lärare på bestämd tid ex via Teams Digitalt i form av filmade föreläsningar Fysiskt på plats i egna verksamheten E-utbildning
Undersköterskor	Har behov av såväl grund- som fördjupad kunskap och nyheter inom alla hjälpmedelsområden men också syfte med varför hjälpmedlet förskrivs och dess funktion.	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar I första hand digitala utbildningar och filmade föreläsningar

	Det finns behov av en större kunskap om vilka hjälpmedel som finns gällande omvårdnad och kognition. finns kunskap vet man också vad man kan fråga efter. Gällande förflyttning tror jag att det finns behov av påminnelse om hur hjälpmedlen används och i vilka situationer. Kognitiva hjälpmedel som kan vara till stöd för vår målgrupp personer med samsjuklighet. I första hand mer kunskap om hjälpmedel som: Omvårdnadshjälpmedel ex lyftar och glidlakan Kommunikationshjälpmedel Förflyttningshjälpmedel Antidecubitushjälpmedel Medicinska behandlingshjälpmedel Inkontinens Det behövs en utbildning som handlar om de vanligaste hjälpmedlen som man använder på boenden, tex rullstol, rollator duschpall, duschpall på hjul, antidecubitusmadrass, coxitdyna, vårdarbälte. Genomgång i deras funktion, felsökning och användningsområden. Hantering av hjälpmedlet Turnaid, nu visar företaget men ingen i kommunen vill ta ansvar för det. USK med uppdrag såsom rehabombud/hjälpmedelsombud/i nkontinensombud/etc har behov av riktade utbildningar för att stärka kompetensen, så de kan vara ett stöd för kollegor.	I första hand fysiskt på plats Fysiskt på plats för att få prova, reflektera och diskutera. E-utbildning för att kunna göra när det finns tid och för att kunna repetera årligen Fysiskt på plats i egna verksamheten Digitalt i form av föreläsningar med lärare på bestämd tid ex via Teams
Rehabassistenter	Har behov av såväl grund- som fördjupad kunskap och nyheter. Det handlar om att förstå risker och syfte med hjälpmedel Det behövs en utbildning som handlar om de vanligaste hjälpmedlen som man använder på boenden, tex rullstol, rollator	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsföresättningar Fysiskt på plats på Hjälpmedelscentrum för att kunna se hjälpmedel och prova, reflektera och diskutera.

	duschpall, duschpall på hjul, antidecubitusmadrass, coxitdyna, vårdarbälte. En genomgång i deras funktion, felsökning och användningsområden. Förflyttningshjälpmedel Omvårdnadshjälpmedel Lyftar, glidlakan Antidecubitushjälpmedel Omvårdnadshjälpmedel Inkontinens Rehabassistenter kan ha behov av mer kunskap kring hantering av hjälpmedel, inkl enklare reparationer och justeringar. Primärvården kan komma att anställa rehabassistenter utbildning kring förflyttningshjälpmedel kan då bli aktuellt	Digitalt på webbplats för att sedan kunna repetera det man sett vid första utbildningstillfälle Utbildning på plats på HMC kan vara bra för tex vaktmästare och rehabassistenter, om de ska lära sig "meka". Fysiskt på plats i egna verksamheten
Rehabombud	Alla nämnda yrkesgrupper har behov av såväl grund- som fördjupad kunskap och nyheter. Det handlar om att förstå risker och syfte med hjälpmedel. Det behövs en utbildning som handlar om de vanligaste hjälpmedlen som man använder på boenden, tex rullstol, rollator duschpall, duschpall på hjul, antidecubitusmadrass, coxitdyna, vårdarbälte. En genomgång i deras funktion, felsökning och användningsområden. Omvårdnadshjälpmedel Inkontinens Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Förflyttningshjälpmedel Antidecubitushjälpmedel Medicinska behandlingshjälpmedel	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar I första hand fysiskt på plats Fysiskt på plats på Hjälpmedelscentrum för att kunna se hjälpmedel och prova. Digitalt på webbplats för att sedan kunna repetera det man sett vid första utbildningstillfälle
Personliga assistenter	Alla nämnda yrkesgrupper har behov av såväl grund- som fördjupad kunskap och nyheter Ny forskning, nyheter, omvärldsbevakning, kännedom om utbud inom området för att kunna	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar

	ge varje individ de bästa möjligheter Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Omvårdnadshjälpmedel Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Förflyttningshjälpmedel Antidecubitushjälpmedel Inkontinens	
Behandlings- assistenter	Kognitiva hjälpmedel som kan vara till stöd för vår målgrupp personer med samsjuklighet. Inkontinens Kommunikationshjälpmedel Förflyttningshjälpmedel om det är aktuellt med lyft. Omvårdnadshjälpmedel	Digitalt i form av filmade föreläsningar Fysiskt på plats i egna verksamheten E-utbildning
Handledare daglig verksamhet	Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Utbildning i hjälpmedel för språkstöd samt kognitiva brister	Fysiskt på plats i egna verksamheten E-utbildning
Stödpedagog	Har behov av såväl grund- som fördjupad kunskap och nyheter Ny forskning, omvärldsbevakning, kännedom om utbud inom området för att kunna ge varje individ de bästa möjligheter. Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar Fysiskt på plats i egna verksamheten Digitalt i form av föreläsningar med lärare på bestämd tid ex via Teams
Stödbiträden	Ny forskning, nyheter, omvärldsbevakning, kännedom om utbud inom området för att kunna ge varje individ de bästa möjligheter. Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar
Stödassistenter	Har behov av såväl grund- som fördjupad kunskap och nyheter Ny forskning, nyheter, omvärldsbevakning, kännedom om utbud inom området för att kunna ge varje individ de bästa möjligheter. Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar Fysiskt på plats i egna verksamheten Digitalt i form av föreläsningar med lärare på bestämd tid ex via Teams

Vaktmästare på Särskilt boende	Vaktmästare kan ha behov av mer kunskap kring hantering av hjälpmedel, inkl enklare reparationer och justeringar men även grundkunskap inom alla områden exempelvis: Omvårdnadshjälpmedel Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Förflyttningshjälpmedel Antidecubitushjälpmedel Medicinska behandlingshjälpmedel	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar Utbildning på plats på HMC kan vara bra för tex vaktmästare och rehabassistenter, om de ska lära sig "meka".
Chefer	Vid chefsutbildning klargöra vad som är hjälpmedel utifrån arbetsgivaransvaret resp. omvårdnadshjälpmedel utifrån kundbehov Enhetschefer behöver ökad kunskap om arbetsmiljöansvaret och vikten av att hjälpmedel används (varför och på rätt sätt), samt ökad kunskap kring förskrivningsprocessen och vem som ansvarar för vad. För att kunna stötta sin personal. Baskunskap och nyheter inom Kommunikationshjälpmedel och Kognitiva hjälpmedel, Antidecubitushjälpmedel och Medicinska behandlingshjälpmedel	Det beror på vilket område det gäller. I vissa fall räcker det med instruktionsfilmer/föreläsningar , i andra fall behöver vi ha direkt kontakt där vi får ställa frågor. Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar
Rektorer	Baskunskap. Kunskap om vad det finns för hjälpmedel. Exempelvis: Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Medicinska behandlingshjälpmedel	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar Föreläsning (bra att kunna ställa frågor)
Lärare	Barn med NP diagnoser och hur de kan hjälpas Medicinska behandlingshjälpmedel exempelvis sondmatning, pump (matpump), Kognitiva hjälpmedel - vad finns det för hjälpmedel att tillgå och hur använder vi dessa hjälpmedel. Kommunikationshjälpmedel exempelvis poddbok, pecs samtalskort mm Förflyttningshjälpmedel - lift - fast och portabel.	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar Föreläsning (bra att kunna ställa frågor) Det beror på vilket område det gäller. I vissa fall räcker det med instruktionsfilmer/föreläsningar , i andra fall behöver kan man behöva direktkontakt för att få ställa frågor.

	Utrustning som anpassade bord, stolar m.m	Helst Fysiskt på plats i egna verksamheten men även digitalt i form av filmade föreläsningar. Digitalt i form av föreläsningar med lärare på bestämd tid Digitalt i form av föreläsningar med lärare på bestämd tid ex via Teams Filmade instruktioner på webbplats 1177 och Hjälpmedelscentrums vårdgivarwebb
Specialpedagoger	Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Medicinska behandlingshjälpmedel Barn med NP diagnoser och hur de kan hjälpas Utrustning som anpassade bord, stolar m.m	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar Föreläsning (bra att kunna ställa frågor) Helst Fysiskt på plats i egna verksamheten men även Digitalt i form av filmade föreläsningar; Digitalt i form av föreläsningar med lärare på bestämd tid
Elevassistenter/ klassassistenter	Kunskap om vad det finns för hjälpmedel. Baskunskaper kring hjälpmedel för nyanställda exempelvis på särskolan där elever har olika sorters hjälpmedel, personlyft, ståskal, gåstolar mm många av elevassistenter kommer som nyanställda helt utan omvårdnadskunskap. Barn med NP diagnoser och hur de kan hjälpas. Kommunikationshjälpmedel exempelvis poddbook, pecc samtalskortor mm Kognitiva hjälpmedel - vad finns det för hjälpmedel att tillgå och hur används dessa hjälpmedel. Medicinska behandlingshjälpmedel exempelvis sondmatning, pump (matpump), Förflyttningshjälpmedel - lift - fast och portabel. Utrustning som anpassade bord, stolar m.m	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar Föreläsning (bra att kunna ställa frågor) Det beror på vilket område det gäller. I vissa fall räcker det med instruktionsfilmer/föreläsningar , i andra fall behöver vi ha direkt kontakt där vi får ställa frågor. Helst Fysiskt på plats i egna verksamheten men även Digitalt i form av filmade föreläsningar; Digitalt i form av föreläsningar med lärare på bestämd tid ex via Teams Filmade instruktioner på webbplats 1177 och Hjälpmedelscentrums vårdgivarwebb

Skolsköterskor	Kognitiva hjälpmedel Kommunikationshjälpmedel Medicinska behandlingshjälpmedel Barn med NP diagnoser och hur de kan hjälpas	Flera former är bra för att möta medarbetares olika behov och inlärningsförutsättningar Föreläsning (bra att kunna ställa frågor)
----------------	--	--